

Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden lausuntopyyntöön vastaaminen / Varhaiskasvatuksen asiakasmaksut 1.2.2026 alkaen

Kunnanhallitus 08.06.2026 § 214
167/02.09.00/2025

Päätösesitys	Kunnanhallitus päättää: 1) merkitä tiedoksi kunnallisvalituksen 2) esittää lausuntonaan Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelle liitteenä olevan lausunnon.
Päätös	Päätösesitys hyväksyttiin.
Käsittely	Annika Kostamo jääväsi itsensä ja poistui kokouksesta esteellisenä pykälän käsittelyn ajaksi 20:43-20:47
Perustelut	<p>Pelkosenniemen kunnanhallitus on kokouksessaan 13.4.2026 § 137 <i>Varhaiskasvatuksen asiakasmaksut 1.2.2026 alkaen / oikaisuvaatimuksen käsittely</i> päättänyt jättää oikaisuvaatimuksen tutkimatta, koska kyseessä ei ollut muutoksenhakukelpoinen päätös.</p> <p>Annika Kostamo on jättänyt asiassa kunnallisvalituksen Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelle 5.5.2026. Valituksessa vaaditaan kyseisen päätöksen kumoamista siltä osin, kun oikaisuvaatimus on jätetty tutkimatta ja asian palauttamista kunnanhallitukselle oikaisuvaatimuksen käsittelemiseksi.</p> <p>Hallinto-oikeus pyytää kunnanhallitusta antamaan lausunnon oheisen valituksen johdosta 18.6.2026 mennessä.</p> <p>Pelkosenniemen kunnan hallintosäännön § 22 kunnanhallituksen tehtävät ja toimivalta kohta 6. mukaisesti kunnanhallitus päättää kunnan puolesta annettavasta lausunnosta pois lukien erillislainsäädännön nojalla annettavasta lausunnosta</p> <p>Esityslistan liitteenä on lausuntopyyntö, valitus sekä esitys kunnanhallituksen lausunnoksi.</p>
Valmistelija	vt. kunnanjohtaja
Esittelijä	vt. kunnanjohtaja Mikko Merikanto
Tiedoksi	
Muutoksenhaku	Päätökseen, joka koskee vain asian valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa kuntalain 136 §:n mukaan hakea muutosta.

Kunnanhallitus 13.04.2026 § 137

Päätösesitys	Kunnanhallitus päättää jättää oikaisuvaatimuksen tutkimatta, koska kyseessä ei ole muutoksenhakukelpoinen päätös.
--------------	---

Päätös	Kunnanhallitus päätti jättää oikaisuvaatimuksen tutkimatta, koska kyseessä ei ole muutoksenhakukelpoinen päätös.
Käsittely	<p>Laura Lakso esitti kokouksessa seuraavaa: Esitän, että päätösesitystä muutetaan seuraavasti: "Kunnanhallitus ei voi jättää oikaisuvaatimusta tutkimatta, koska kyseessä ei ollut pelkkä tiedoksianto, vaan pykälä sisälsi tosiasiallisen muutoksen valtuuston 8.12.2025 § 111 päätökseen. Kunnanhallituksen päätöksellä muutettiin varhaiskasvatusmaksujen määräytymistä koskevan valtuuston päätöksen sisältöä, mikä on kunnallisessa päätöksenteossa muutoksenhakukelpoinen toimi. Kunnanhallituksen käsitys siitä, että päätös olisi ollut vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, on kuntalain vastainen. Kuntalain 134 §:n mukaan oikaisuvaatimus voidaan tehdä kunnan viranomaisen päätöksestä, jolla asia on ratkaistu tai jolla on vaikutettu asianosaisen oikeuksiin tai velvollisuuksiin. Kunnanhallituksen päätöksellä on ollut suoraa vaikutusta varhaiskasvatuksen asiakasmaksuihin, ja siten kyse ei ole ollut tiedoksiannosta vaan muutoksenhakukelpoisesta päätöksestä. Esitän, että kunnanhallitus ottaa oikaisuvaatimuksen tutkittavaksi ja hyväksyy sen sekä palauttaa asian valmisteluun.</p> <p>Esitys raukesi kannattamattomana.</p> <p>Laura Lakso jätti päätöksestä eriävän mielipiteen.</p>
Perustelut	<p>Annika Kostamo on jättänyt oikaisuvaatimuksen kunnanhallituksen 16.3.2025 § 94 Varhaiskasvatuksen asiakasmaksut 1.2.2026 alkaen päätöksestä. Oikaisuvaatimuksen jättäjä vaatii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Päätöksen kumoamista ja sen palauttamista valmisteluun - Kunnanhallituksen on otettava asia uudelleen käsittelyyn ja täytäntöönpanovaiheessa noudatettava valtuuston päätöstä - Samalla kunnanhallituksen tulee selvittää määräaikaisten sopimusten tehneen viranhaltijan toimivalta lainvastaisten määräaikaisten ja vuosia kestäneiden sopimusten tekemiseen sekä selvittää, onko viranhaltijaa syytä epäillä virkavelvollisuuden laiminlyönnistä. - Mikäli kunnanhallitus ei löydä keinoja varhaiskasvatusmaksun määräämiseen valtuuston 8.12.2025 § 111 päätöksen mukaisesti, tulee asia saattaa valtuuston uudelleen päästettäväksi ja selvittää sopimuksen tehneen viranhaltijan korvausvelvollisuus menetettyjen tulojen osalta. <p>Oikaisuvaatimuksen ja kunnallisvalituksen voi tehdä vain kunnan viranomaisen lopullisesta päätöksestä. Oikaisuvaatimus- tai valituskelpoinen on yleensä päätös, jolla asia on kunnassa ratkaistu tai jätetty tutkimatta. Muutosta ei saa hakea päätökseen, joka koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa. Jos oikaisuvaatimus tai valitus tehdään valmistelu- tai täytäntöönpanopäätöksestä, se jätetään tutkimatta.</p> <p>Kunnanhallitus on päätöksessään ainaostaan merkinnyt tiedoksi annetun selvityksen, eikä tällainen tiedoksiannospäätös ole valituskelpoinen.</p>
Valmistelija	vt. kunnanjohtaja
Esittelijä	vt. kunnanjohtaja Mikko Merikanto
Tiedoksi	

Muutoksenhaku Päätöksestä voi hakea muutosta kuntalain 135 §:n mukaisesti kunnallisvalituksella hallinto-oikeudelta.

Kunnanhallitus 16.03.2026 § 94

Päätösesitys Kunnanhallitus merkitsee tiedoksi annetun selvityksen.

Päätös Päätösesitys hyväksyttiin

Käsittely Hyvinvointijohtaja selosti asiaa keskeytetyn kokouksen aikana

Laura Lakso esitti, kunnanhallitus toteaa, että hallituksen päätösesityksen perustelu sisältää olennaisia täsmennyksiä varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen perimiseen, jotka eivät perustu kunnanvaltuuston 8.12.2025 § 111 tekemään päätökseen. Selvityksessä esitetyt linjaukset muodostavat tosiasiallisesti uuden päätöksen, eikä niitä voida merkitä pelkästään tiedoksi. Päätöksestä tulee näin valituskelpoinen. Esitän, että Kunnanhallitus hylkää esitetyn päätösesityksen koska päätösesitys ei vastaa valtuuston alkuperäistä päätöstä ja varhaiskasvatuslain velvoitteita.

Esitys raukesi kannattamattomana.

Laura Lakso jätti päätöksestä eriävän mielipiteen.

Perustelut

Pelkosenniemen kunnassa on otettu käyttöön varhaiskasvatuksen asiakasmaksut 1.2.2026 kunnanvaltuuston 8.12.2025 § 111 päätöksen mukaisesti.

Varhaiskasvatusmaksu peritään kaikilta uusilta varhaiskasvatuksen asiakkailta, jotka ovat aloittaneet tai aloittavat asiakkuuden varhaiskasvatuksessa 1.2.2026 alkaen. Aikaisemmilta varhaiskasvatuksen asiakkailta maksua voidaan alkaa perimään Yhdenvertaisuuslain 1325/2014 mukaisesti kun lapsi saavuttaa esikouluikänsä.

Maksutuoton menetys	
1.2.-31.7.2026	4 665 €
1.8.2026-31.7.2027	6 842 €
1.8.2027-31.7.2028	3 421 €
1.8.2028-31.7.2029	0 €
Yhteensä	14 928 €

Kuntien myyntituotto odotus 1.2.-31.7.2026 81 696 €

Valmistelija vt. hyvinvointijohtaja Sirpa Koskenlaine, puh. 0400 222 191

Esittelijä vt. Kunnanjohtaja Mikko Merikanto

Tiedoksi

Muutoksenhaku Päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta, koska päätös koskee kuntalain 136 §:n mukaista valmistelua ja täytäntöönpanoa.

Päätösesitys	<p>Kunnanhallitus merkitsee tiedoksi, että varhaiskasvatusmaksut otetaan käyttöön 1.2.2026 alkaen niiden lasten osalta, jotka ovat aloittaneet ja/tai aloittavat päivähoidossa 8.12.2025 jälkeen ja joille ei ole tehty määräaikaista päätöstä.</p>
Päätös	<p>Asia palautettiin valmisteluun.</p>
Käsittely	<p>Hyvinvointijohtaja selosti asiaa keskeytetyn kokouksen aikana.</p> <p>Kunnanjohtaja teki kokouksessa muutetun päätösesityksen: Kunnanhallitus merkitsee tiedoksi, että varhaiskasvatusmaksut otetaan käyttöön 1.2.2026 alkaen niiden lasten osalta, jotka ovat aloittaneet ja/tai aloittavat päivähoidossa 8.12.2025 jälkeen ja joille ei ole tehty määräaikaista päätöstä tai joille on jätetty määräaikainen oman ikäluokan mukainen päätös tuolloin tekemättä.</p> <p>Markku Kankaanranta esitti, että: Kunnanhallitus esittää valtuustolle, että uusien taloudellisten tietojen perusteella varhaiskasvatusmaksu otetaan käyttöön 1.1.2028. Perusteluinaan Kankaanranta esitti, että Esittelytekstin mukaan varhaiskasvatusmaksujen periminen vuosina 2026–2027 ei käytännössä tuota kunnalle nettotuloja, koska maksujärjestelmän hankinnan, ylläpidon ja laskutuksen kustannukset ovat samalla tasolla kuin maksutulot. Eeva Airas kannatti esitystä.</p> <p>Timo Tossavainen esitti, että asia palautetaan valmisteluun. Laura Lakso kannatti esitystä.</p> <p>Puheenjohtaja totesi, että koska on tehty kannatettu esitys palauttaa asia valmisteluun, on syytä äänestää ensiksi siitä. Puheenjohtaja esitti äänestystavaksi nimenhuutoäänestys siten, että asian käsittelyn jatkaminen on JAA ja asian palauttaminen valmisteluun on EI.</p> <p>Suoritettiin nimenhuutoäänestys.</p> <p>Puheenjohtaja totesi äänestyksen tuloksen: Annettu yhteensä viisi (5) ääntä JAA kaksi (2) ääntä Airas Eeva, Kankaanranta Markku EI kolme (3) ääntä Poikela Marko, Tossavainen Timo, Lakso Laura</p> <p>Puheenjohtaja totesi, että asia palautetaan valmisteluun.</p>
Perustelut	<p>Pelkosenniemen kunnassa varhaiskasvatus on ollut maksutonta, mutta kiristyneen taloustilanteen vuoksi maksun takaisin asettaminen varhaiskasvatukselle on ajankohtainen. Valtuusto päätti 8.12.2025 § 111 ottaa varhaiskasvatuksen asiakasmaksut käyttöön 1.2.2026 alkaen.</p> <p>Tammikuun lopulla kunta sai tietoonsa, että ainakin osalle varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista on tehty määräaikainen maksupäätös, jossa kuukausimaksun suuruus on 0 €. Kunta teki lisäselvityksiä ja kävi ilmi, että vastaava 0 euron suuruinen määräaikainen maksupäätös on tehty suurimmalle osalle lapsista. Kunta huomasi myös,</p>

että maksupäätöksiä oli osin tehty ja osin jätetty tekemättä myös ikäluokkien sisällä.

Varhaiskasvatuksen tietovarantoon (Varda) kerätään tiedot varhaiskasvatuksessa olevista lapsista ja heidän huoltajistaan, toimipaikoista, varhaiskasvatuksen henkilöstöstä ja varhaiskasvatuksessa annettavasta tuesta. Tietojen tallentamisesta Vardaan määrätään varhaiskasvatuslaissa (540/2018). Vardaan tallennettua tietoa voidaan hyödyntää niin kunnallisessa kuin valtakunnallisessa kehittämisessä ja päätöksenteossa.

Varhaiskasvatuslain 70 §:ssä tarkoitetut tiedot tulee tallentaa varhaiskasvatuksen tietovarantoon viipymättä ja ajantasaisesti sen jälkeen, kun tieto on syntynyt ja tallennettu varhaiskasvatusta järjestävän kunnan, kuntayhtymän ja yksityisen palveluntuottajan omaan operatiiviseen tietojärjestelmään tai henkilörekisteriin. Mikäli tietoihin tulee muutos varhaiskasvatustoimijan operatiivisessa tietojärjestelmässä tai rekisterissä, tiedot tulee tallentaa ajantasaisiksi Vardaan. Tietojen tulee olla Vardassa käyttöliittymän kautta tallennettaessa kuukauden 15. päivään sekä kuukauden viimeiseen päivään mennessä ja varhaiskasvatustoimijalla käytössä olevan tietojärjestelmän ja Vardan välisellä automaattisella tiedonsiirrolla siirrettäessä yhden (1) vuorokauden kuluessa.

Varhaiskasvatuslain (540/2018) 67 ja 68 §:ien mukaan kunnalla, kuntayhtymällä ja yksityisen palvelun tuottajalla on velvollisuus paitsi tallentaa tietovarantoon (Varda) lain 70 §:ssä tarkoitetut tiedot tuottamastansa varhaiskasvatuksesta, niin myös huolehtia tallentamansa tietosisällön oikeellisuudesta, virheettömyydestä sekä ajantasaisuudesta. Varhaiskasvatustoimijalla on siis lakisääteinen velvollisuus huolehtia, että tiedot tallentuvat Vardaan ajantasaisesti ja oikein. Varhaiskasvatustoimijan tulee järjestää Vardaa varten tarvittavat resurssit sekä Vardaan liittyvät prosessit ja varmistaa näin tietojen tallentaminen aikataulussa, tallennettujen tietojen oikeellisuuteen ja ajantasaisuuteen liittyvä laatutyö sekä varhaiskasvatustoimijan oma dokumentointi.

Miksi kunnassa on tehty määräaikaista maksupäätöksiä?

Pelkosenniemen kunnassa on ollut maksuton varhaiskasvatus käytössä 1.1.2023 alkaen. Edellä mainitun lakisääteisen velvollisuuden vuoksi varhaiskasvatuksen asiakkaille on tehty varhaiskasvatuksen maksupäätös, jotta tiedot siirtyvät Vardaan ja valtio pystyy laskemaan kunnan valtionosuuden.

Pelkosenniemen kunnalla on käytössä Daisy-järjestelmä, jonka kautta tiedot siirtyvät Vardaan. Daisy järjestelmässä määritellään varhaiskasvatuksen asiakkaiden palvelutarve ja maksu. Maksuttoman palvelun määrittämisessä ohjelmassa rastitaan kohta maksuton varhaiskasvatus ja ohjelma muodostaa automaattisesti päätöksen samalle ajalle kuin asiakkaan palvelutarve on määritelty. Tätä järjestelmän ominaisuutta ei oltu kunnassa huomattu ennen tammikuun loppua.

Varhaiskasvatusmaksuista on säädetty lailla varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista (VarhMaksL) 1.8.2016. Lain 12 §:ssä säädetään maksun määräämisestä toistaiseksi, joten kunta on toiminut mahdollisesti virheellisesti määrätessään maksut määräajaksi. Toisaalta maksun määrääminen laissa toistaiseksi on luultavimmin tehty suojelemaan erityisesti perheitä, jolloin maksujen tarkistaminen elämäntilanteen muutosten johdosta on mahdollista. Kunta ei näin ollen ole 0 euron määräaikaista maksuista päättäessään toiminut laittomasti.

Hallintopäätöksen korjaaminen ja etujen pysyvyys

VarhMaksL 12 §:ssä säädetään maksun määräämisestä toistaiseksi ja maksun tarkistamisesta seuraavasti:

Varhaiskasvatusmaksu määrätään toistaiseksi. Maksu on kuitenkin tarkistettava silloin, kun:

- 1) perheen maksukyky on olennaisesti muuttunut;*
- 2) on ilmeistä, että maksua määrättäessä huomioon otettavat perheen olosuhteet ovat muuttuneet;*
- 3) lapsen varhaiskasvatusaika muuttuu; tai*
- 4) maksu osoittautuu virheelliseksi.*

Jos maksun määräämistä koskeva päätös on ilmeisesti perustunut lapsen vanhempien tai muiden huoltajien antamiin virheellisiin tietoihin, maksu voidaan oikaista takautuvasti enintään vuoden ajalta.

Hallituksen esityksessä (HE 60/2016) maksujen määräämisestä ja tarkistamisesta todetaan, että mikäli maksun määräämistä koskeva päätös olisi virheellinen kunnan tekemän virheen vuoksi, olisi päätös korjattava noudattaen hallintolain (434/2003) 8 luvun säännöksiä päätöksessä olevan virheen korjaamisesta. Pykäläehdotus ei muuttaisi nykyistä käytäntöä.

Johtopäätös: Maksun määräämistä koskevissa päätöksissä ei ole kyse lasten vanhempien tai muiden huoltajien antamista virheellisistä tiedosta vaan kunnan tekemistä virheistä. Näin ollen virheiden korjaamisessa on noudatettava hallintolain 8 luvun säännöksiä.

Hallintopäätöksen korjaamisella tarkoitetaan menettelyä, jossa viranomainen käsittelee ratkaisemansa asian uudelleen ja korjaa siinä olevan virheen. Viranomainen käsittelee korjaamisasian oma-aloitteisesti tai asianosaisen vaatimuksesta. Korjaamismenettelyn kohteena ovat virheet määrittellen hallintolain 8 luvun 50–51 §:ssä. Viranomainen voi näiden säännösten mukaan korjata tekemäänsä päätökseen sisältyvän asiavirheen ja asian käsittelyssä tai päätöksenteossa tapahtuneen menettelyvirheen.

Asiavirheellä tarkoitetaan päätöksenteon perusteena olevien selvitysten tai oikeudellisten perusteiden selvää virheellisyyttä tai ilmeistä puutteellisuutta. Asiavirheet liittyvät siten päätöksenteon perusteena oleviin faktoihin ja normeihin sekä niiden arviointiin. Asiavirheen korjaaminen on lisäksi mahdollista uuden selvityksen perusteella (HL 50.1 §).

Asiavirheen korjaamisen edellytykset on määritelty melko tiukoiksi, sillä korjaamisen kohteena ovat vain selvät ja ilmeiset virheet. Mikäli asiavirhe on vähäinen tai tulkinnanvarainen, sen korjaaminen ei siis yleensä ole mahdollista hallintolain perusteella. Myöskään vaikutukseltaan vähäinen tai epäolennainen uusi selvitys ei riitä korjaamisen perusteeksi.

Asiavirheen voi aiheuttaa virheellisen tai puutteellisen selvityksen lisäksi sen oikeudellisen perustan virheellisyys, jos ”päätös perustuu ilmeisen vääriin lain soveltamiseen”. Ilmeisen vääriä lain soveltamista olisi esimerkiksi myöntää toimeentulo- tai yritystuki hakijalle, joka selvästi ei täytä sen saamisen edellytyksiä. Samoin ilmeisen vääriä lain soveltamista olisi asettaa maksuvelvollisuus tai määrätä rajoitus, jonka perusteita ei ole määritelty lailla.

VarhMaksL 12 §:n mukaan varhaiskasvatusmaksu määrätään toistaiseksi ja maksua olisi tarkasteltava, mikäli se esim. osoittautuisi virheelliseksi tai (perheen) olosuhteet ovat muuttuneet. Laissa ei ole erikseen säädetty mahdollisuutta määräaikaisten maksupäätösten tekemiseen, vaan kantavana ideana on toistaiseksi voimassa olevien maksujen joustavuus molempiin suuntiin perheen tilanteen muuttuessa.

Johtopäätös: Kunnan tekemät määräaikaisten maksupäätökset lienevät tulkittavissa siten, että ne perustuvat ”ilmeisen vääriin lain soveltamiseen”, sillä laki on yksiselitteinen sen osalta, että maksut määrätään toistaiseksi. Kyseessä on siis asiavirhe.

Asiavirhe voidaan yleensä korjata asianosaisen eduksi tai vahingoksi. Asiavirheen korjaamisen edellytyksenä on kuitenkin asianosaisen suostumus, jos päätöstä korjataan asianosaisen vahingoksi tai hänen kannaltaan muuten haitallisesti tai epäedullisella tavalla. Asianosaisen suostumusta korjaamiseen ei tarvita myöskään, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä, esimerkiksi tämän esittämästä selvästi virheellisestä tiedosta. Tällainen asiavirhe voidaan siis korjata asianosaiselle epäedullisella tavalla ilman hänen suostumustaan.

Jos asiavirheen korjaamisen edellytyksenä on asianosaisen suostumus, mutta asianosainen vastustaa korjaamista, viranomaisella ei ole toimivaltaa korjaamiseen. Tällaisen päätöksen korjaaminen edellyttää sen sijaan ylimääräisten muutoksenhakukeinojen käyttämistä, jolloin tulee arvioitavaksi, loukkaako päätös yksityisen oikeutta tai vaatiiko julkinen etu päätöksen purkamista (HOL 117.2 §).

Viranomaisella ei muodollisesti arvioiden ole ehdotonta velvollisuutta selvittää asiavirheen oikaisemiseen. Asiavirheen johdosta ”viranomaisella voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen” (HL 50.1 §). Viranomaisella on siten harkintavaltaa korjaamisen toteuttamisessa, mutta sen on harkintavaltaa käyttäessään noudatettava hallinnon oikeusperiaatteita (HL 6 §).

Päätöksen pysyvyydellä ja sitovuudella on hallintotoiminnassa tärkeä periaatteellinen merkitys, vaikka oikeusvoima onkin hallintopäätöksen oikeusvaikutuksista tulkinnallisesti. Oikeusvoiman puolesta puhuvat etenkin oikeusvarmuus ja hallintotoiminnan ennakoitavuus. Ihmisten ja yritysten tulee voida luottaa siihen, että hallintoelimet itsekin noudattavat tekemiään päätöksiä ja että päätöksenteko on johdonmukaista. Vastakkaiseen suuntaan käyvät muun muassa yleisen edun ja joustavuuden vaatimukset. Olosuhteiden muuttuminen on voitava kohtuullisessa määrin ottaa huomioon myös hallinnollisessa päätöksenteossa, eikä hallintoelin voi olla kaavamaisesti sidottu aina samanlaiseen ratkaisulinjaan.

Oikeusvoiman sisältö ja soveltamisala ovat muotoutuneet näiden vaatimusten yhteensovittamisen tuloksena, vaikka sinänsä vakiintuneena lähtökohtana on, että hallintopäätös on oikeusvoimainen.

Pysyvyys on etenkin asianosaisen kannalta myönteisten ja edunsuovien päätösten tärkeä ominaisuus. Lähtökohtana on, että oikeuksia perustavat ja etuja suovat hallintopäätökset ovat pysyviä. Tällaista päätöstä ei yleensä voida ottaa samassa viranomaisessa asiallisesti uudelleen ratkaistavaksi. Pysyvyys rajoittaa erityisesti viranomaisen mahdollisuutta oma-aloitteisesti peruuttaa päätös kokonaan tai muuttaa sitä olennaisesti. Samoin pysyvyys estää yleensä ulkopuolisia puuttumasta myönnettyyn etuun tai oikeuteen. Asianosaisen suostumus tai uusi hakemus voi sen sijaan oikeuttaa

edunsvovan päätöksen uuteen käsittelyyn ainakin, mikäli päätöksellä ei ole vaikutusta muiden oikeuksiin tai etuihin.

Päätöksen pysyvyyden vuoksi itsehallintoyhteisön viranomaisen ei esimerkiksi voi jälkikäteen korottaa aikaisemmalla päätöksellään määräämäänsä päivähoito- tai katumaksua (KHO 1978 II 149 ja KHO 1985 II 87). Tällainen taannehtivuus olisi myös vastoin luottamuksensuojaperiaatetta.

Johtopäätös: Sekä laki että hallinnon oikeusperiaatteet ovat varsin selkeitä siinä, että mikäli asianosaiset eivät anna suostumustaan uuden maksupäätöksen tekemiseksi, ei kunta voi määrääkään tekemään oikeusvoimaisia päätöksiä jälkikäteen muuttaa.

Yhdenvertaisuulaki velvoittaa kunnan toimimaan yhdenvertaisesti kaikkien kunnan palveluiden käyttäjien kanssa. Osalle saman ikäluokan lapsista on tehty määrääkään maksupäätös ja osalle ei maksupäätöstä ole tehty ollenkaan. Asiaa selvitetessä (lain vaatiman) maksupäätöksen tekemättä jättämiselle ei ole ollut mitään erityistä perustetta vaan kyseessä vaikuttaa olleen huolimattomuus.

Johtopäätös: Niille lapsille, joiden osalta maksupäätös on jäänyt tekemättä, tehdään yhdenvertaisuuden takaamiseksi vastaava määrääkään maksupäätös kuin saman ikäluokan muilla lapsilla, jotka ovat aloittaneet päivähoiton ennen valtuuston päätöstä maksullisesta päivähoitosta.

Asiasta pyydettiin lausuntoa myös kuntaliitolta, jonka lausunnossa määrääkään tehtyjen päätösten yksipuolinen muuttaminen ilman suostumusta nähtiin ongelmalliseksi. Lausunnossa todettiin:
Hallintolaissa hallinnon oikeusperiaatteisiin kuuluu mm. luottamuksensuojan periaate. Luottamuksensuojaperiaate rajoittaa edunsvovien päätösten peruuttamista taannehtivin vaikutuksin ja yleensäkin päätösten muuttamista yksityiselle haitalliseen suuntaan. Yksityisen tulee voida luottaa päätöksen pysyvyyteen. Periaatteella on siten yleistä laillisuusperiaatetta yksityisen hyväksi rajoittava merkitys. Asiakkaalle määrääkään tehtyjen päätösten yksipuolinen muuttaminen asiakkaalle huonompaan suuntaan ilman lainsäännöstä tai asiakkaan suostumusta on luottamuksensuojan periaatteen näkökulmasta ongelmallinen.

Maksullisen maksupäätöksen tekemisen viivästymisestä aiheutuu arvioidusti seuraavien kahden ja puolen vuoden aikana vanhempien tulojen pysyessä vakioina sekä perheeseen pysyessä samalla tulojen menetystä laskennallisesti noin 15 000 €:n. Kaikille asiakkaille ei maksullista maksupäätöstä kuitenkaan koskaan tule, joten sen vuoksi menetys ei nouse tuon suuremmaksi. Menetys on lasketty vanhempien nykyisten tulojen perheen nykyisen koon mukaisesti.

Valmistelija	vt. hyvinvointijohtaja Sirpa Koskenlaine, puh. 0400 222 191 vt. kunnanjohtaja Mikko Merikanto, puh. 040 187 7356
Esittelijä	vt. kunnanjohtaja Mikko Merikanto
Tiedoksi	
Muutoksenhaku	Päätökseen, joka koskee vain asian valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa kuntalain 136 §:n mukaan hakea muutosta

Kunnanhallituksen esitys Kunnanvaltuusto päättää, että se ottaa varhaiskasvatuksen asiakasmaksut käyttöön Pelkosenniemen kunnassa 1.2.2026 alkaen.

Päätös Kunnanvaltuusto päätti, että se ottaa varhaiskasvatuksen asiakasmaksut käyttöön Pelkosenniemen kunnassa 1.2.2026 alkaen.

Käsittely Keskustan, Pyhä-Pelkosenniemi yhteislistan, Vasemmistoliiton ja Vihreiden valtuustoryhmät pitivät asiassa ryhmäpuheenvuorot.

Vihreiden valtuustoryhmän puheenvuorossa Heidi Karnaattu toi ryhmän esityksen, että päätösesitys hylätään ja kunta jatkaa tarjoamalla maksuttoman varhaiskasvatuksen kaikille perheille tulotasosta riippumatta. Eeva Airas kannatti esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että koska on tehty pohjaesityksestä poikkeava kannatettu muutosesitys, on syytä äänestää. Puheenjohtaja esitti äänestystavaksi nimenhuutoäänestys siten, että kunnanhallituksen esitys on JAA ja vihreiden ryhmän esitys on EI.

Suoritettiin nimenhuutoäänestys.

Puheenjohtaja totesi äänestyksen tuloksen:

Annettu yhteensä kolmetoista (13) ääntä:

JAA seitsemän (7) ääntä: Jaakkola Johanna, Kallio Markku, Kallio Tarja, Lakso Laura, Poikela Marko, Taipola Piia, Tossavainen Timo
EI kuusi (6) ääntä: Airas Eeva, Kankaanranta Markku, Karnaattu Heidi, Nenonen Kati, Uusitalo Janne, Ohrankämmen Vilma

Puheenjohtaja totesi, että kunnanvaltuuston päätökseksi tulee kunnanhallituksen esitys.

Heidi Karnaattu, Eeva Airas, Kati Nenonen, Markku Kankaanranta ja Vilma Ohrankämmen jättivät asiassa eriävät mielipiteet.

Tero Luoma-aho saapui kokoukseen pykälän käsittelyn jälkeen klo 16:41. Vilma Ohrankämmen poistui kokouksesta klo 16:41.

Tiedoksi

Muutoksenhaku Päätöksestä voi hakea muutosta kuntalain 135 §:n mukaisesti kunnallisvalituksella hallinto-oikeudelta.

Päätösesitys Kunnanhallitus päättää ottaa varhaiskasvatuksen asiakasmaksut käyttöön Pelkosenniemen kunnassa 1.2.2026 alkaen.

Päätös Kunnanhallitus päätti esittää valtuustolle, että se ottaa varhaiskasvatuksen asiakasmaksut käyttöön Pelkosenniemen kunnassa 1.2.2026 alkaen.

Käsittely

Vt. hyvinvointijohtaja selosti asiaa keskeytetyn kokouksen aikana.

Kunnanjohtaja teki muutetun päätösesitys:

Kunnanhallitus päättää esittää valtuustolle, että se ottaa varhaiskasvatuksen asiakasmaksut käyttöön Pelkosenniemen kunnassa 1.2.2026 alkaen.

Eeva Airas esitti, että varhaiskasvatusmaksuja ei aseteta, sillä niillä on vaikutusta perheiden taloudelliseen tilanteeseen, se vaarantaa yhdenvertaisuuden, sen taloudellinen hyöty kunnalle on pieni ja esityksen mukainen laskelma perustuu oletuksiin. Tuotto-odotukseen nähden riski lapsiperheiden hyvinvoinnille ja kunnan veto- ja pitovoimalle on haitallinen. Lapsiperheiden tukeminen on kunnalle pitkän aikavälin etu. Maksun käyttöönoton haitat ovat hyötyjä suuremmat.

Markku Kankaanranta kannatti esitystä

Puheenjohtaja totesi, että koska on tehty pohjaesityksestä poikkeava kannatettu muutosesitys, on syytä äänestää. Puheenjohtaja esitti äänestystavaksi nimenhuutoäänestys siten, että kunnanjohtajan muutettu päätösesitys on JAA ja Airaksen esitys on EI.

Suoritettiin nimenhuutoäänestys.

Puheenjohtaja totesi äänestyksen tuloksen:

Annettu yhteensä kuusi (6) ääntä

JAA Neljä (4) ääntä Kallio Tarja, Lakso Laura, Poikela Marko, Tossavainen Timo

EI Kaksi (2) ääntä Airas Eeva, Kankaanranta Markku

Puheenjohtaja totesi, että kunnanhallituksen päätökseksi tulee kunnanjohtajan muutettu päätösesitys

Eeva Airas jätti eriävän mielipiteen.

Perustelut

Asian palauduttua valmisteluun 20.10.2025 järjestettiin varhaiskasvatuksen lasten vanhemmille 5.11.2025 keskustelutilaisuus Kirkonkylän päiväkodilla. Kuulemistilaisuudella ei tavoitettu kaikkia varhaiskasvatuksen vanhempia, joten kunta järjesti sähköisen kyselyn varhaiskasvatuksesta. Kyselyyn vastasi 11 päivän aikana 32 vanhempaa.

Keskustelutilaisuudessa ja kyselyn vastauksissa korostui vanhempien huoli mahdollisen varhaiskasvatusmaksun vaikutuksesta heidän perheensä talouteen sekä kunnan veto- ja pitovoimaan. Lisäksi keskustelussa ja tuloksissa korostuivat tarpeet saada lapsi varhaiskasvatukseen lapsen lähipäiväkotiin ja ehdottomasti sisarusten kanssa samaan päiväkotiin.

THL on laatinut ennakkovaikutustenarviointi (EVA) pohjan lapsiin ja heidän perheisiinsä kohdistuvaa päätöksentekoa varten. Kunnassa on tehty THL:n mukainen EVAus, joka esityslistan liitteenä. Liitteestä selviää, että maksulla ei ole suoranaista vaikutusta lasten saamaan varhaiskasvatuksen laatuun, vaan vaikutus on lasten perheiden taloudelliseen tilanteeseen ja sitä kautta mahdollisuuteen osallistua varhaiskasvatukseen.

Varhaiskasvatuksen ensimmäisen vuoden maksujen tuotoksi tehdyn kyselyn perusteella kertyisi noin 10 000 € aloituskulujen jälkeen, jotka arvioitu olevan IT-ohjelmien osalta noin 10 000 € ja maksuliikenteen osalta noin 6 000 €. Maksun käyttöön otto 1.2.2026 ei tosi aloitusvuodelle tuloja, mutta vuodelle 2027 tuotto olisi 15 000-20 000 €.

Valmistelija vt. Hyvinvointijohtaja Sirpa Koskenlaine, puh. 0400 222 191
Esittelijä vt. Kunnanjohtaja Mikko Merikanto
Tiedoksi
Muutoksenhaku Päätökseen, joka koskee vain asian valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa kuntalain 136 §:n mukaan hakea muutosta.

Kunnanhallitus 20.10.2025 § 342

Päätösesitys Kunnanhallitus
1) päättää muuttaa varhaiskasvatuksen maksulliseksi
2) hyväksyy varhaiskasvatuksen asiakasmaksut 1.1.2026 alkaen esityksen mukaisesti
3) hyväksyy asiakasmaksuohjeeksi luonnoksen Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuohjeistus 1.1.2026 alkaen.

Päätös Kunnanhallitus päätti palauttaa asian valmisteluun.

Käsittely Hyvinvointijohtaja selosti asiaa keskeytetyn kokouksen aikana.
Markku Kankaanranta esitti, että asia palautetaan valmisteluun.
Perusteluina esitykselle Kankaanranta esitti, että asiaa ei ole valmisteltu kuntalain § 29 ja hallintolain § 31 mukaisesti.
Eeva Airas kannatti esitystä.
Kunnanhallitus hyväksyi Kankaanrannan esityksen yksimielisesti.

Perustelut Pelkosenniemen kunnassa varhaiskasvatus on ollut maksutonta, mutta kiristyneen taloustilanteen vuoksi maksun takaisin asettaminen varhaiskasvatukselle on ajankohtainen.
Varhaiskasvatuksen asiakasmaksut on sidottu indeksiin varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain (1503/2016) 16 §:n perusteella. Indeksitarkastukset tehdään kahden vuoden välein. Edellinen indeksitarkastus tehtiin 1.8.2024. Tulorajat muuttuivat myös 1.3.2023 tehdyn varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutoksen vuoksi.
Elokuun 2024 alusta astui voimaan tulevista varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen indeksitarkastuksista 4.12.2023 annettu opetus- ja kulttuuriministeriön ilmoitus (1062/2023).
Elokuun 2024 alusta indeksitarkastuksen myötä varhaiskasvatuksen ylin perittävä maksu nousi 311 euroon. Alin perittävä maksu nousi 30 euroon. Toisesta lapsesta perittävä maksu on enintään 40 % nuorimman lapsen maksusta eli enintään 124 euroa kuukaudessa. Seuraavien lasten maksu on 20 % nuorimman lapsen maksusta.

Perheen koko	Vähimmäistuloraja €/kk	Maksu %	Maksu 311 €/kk, jos tulot enemmän kun €/kk
2	4 066	10,7	6 986

3	5 245	10,7	8 147
4	5 956	10,7	8 858
5	6 667	10,7	9 569
6	7 376	10,7	10 278

Yli kuusihenkisen perheen tulorajaa korotetaan kustakin seuraavasta lapsesta 275 euroa 1.8.2024 lähtien.

Varhaiskasvatuksesta perittävä asiakasmaksu määräytyy perheen koon ja tulojen sekä lapsen palveluntarvesopimuksen perusteella. Maksua määriteltäessä otetaan tuloina huomioon lapsen, hänen vanhempiansa tai muun huoltajan sekä näiden yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliitonomaisissa olosuhteissa elävän henkilön veronalaiset ansio- ja pääomatulot sekä verosta vapaat tulot.

Maksutuoton odotus on 35 000-40 000 €/vuosi. Maksutuoton odotus perustuu lähikunnista saatuun tietoon, jonka mukaan käytön mukaisista maksuista keskimäärin 30 % maksaa täyden talukkomaksun.

Hoidon laajuus 100%

	Yli 15 pv/kk Korkein maksu	11-15 pv/kk Korkein maksu	Enint. 10 pv/kk Korkein maksu
1. Lapsi	311 €	233 €	156 €
2. Lapsi	124 €	93 €	62 €
3. Lapsi	62 € (20% täydestä)	47 €	31 €

Laskennallisesti tuon 30 %:n mukaan olisi vuoden maksutuotto 15.10.2025 tietojen mukaisesti: Yli 15 pv/kk Korkein maksu -> 23 947 €, 11-15 pv/kk Korkein maksu -> 7 689 € ja Enint. 10 pv/kk Korkein maksu -> 5 148 € eli yhteensä 36 784 €.

Maksutuottoon vaikuttaa lapsen hoitoaika ja perheen tulot, joten laskenta perustuu aina vain arvioon tulevasta tuotosta.

Laissa varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista (1503/2016) 10 § sanotaan: Peruuttamatta jätetystä varhaiskasvatuksesta perittävä maksu Jos lapsen vanhemmat tai muut huoltajat eivät ota vastaan lapselle haettua ja myönnettyä paikkaa varhaiskasvatuksessa eikä paikkaa ole peruutettu ennen kunnan päätöksen mukaisen varhaiskasvatuksen alkamista, lapsen vanhemmilta tai muilta huoltajilta voidaan periä puolet tämän lain mukaan määräytyvästä kuukausimaksusta.

Jos lapsen huoltajat varaavat lapselle varhaiskasvatuspaikan lomansa ajaksi eivätkä peruuta sitä, voidaan peruuttamatta jätetystä varhaiskasvatuspaikasta periä puolet tämän lain mukaan määräytyvästä kuukausimaksusta. Vaikka perheen tulot olisivat niin pienet, ettei lapselle ole määrätty kuukausimaksua, voidaan tässä momentissa tarkoitettulla tavalla käyttämättä jätetystä varhaiskasvatuksesta kuitenkin periä puolet 7 §:n mukaisesta pienimmästä perittävästä maksusta.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksun käyttöönotto 1.1.2026 vatii myös asiakasmaksuohjeen, jossa tarkemmin ohjeistetaan varhaiskasvatuksen asiakasmaksukäytäntöä. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuohje 1.1.2026 alkaen on esityslistan liitteenä.

Maksuihin siirtyminen vaatii IT-ohjelmien integrointia, johon varataan päivähoiton budjettiin 10 000 €. Maksujen käsittely lisää käyttötalouden kuluja laskutustyön osalta noin 6 000 €/vuosi.

Valmistelija	vt. Hyvinvointijohtaja Sirpa Koskenlaine, puh. 0400 222 191
Esittelijä	vt. Kunnanjohtaja Mikko Merikanto
Tiedoksi	
Muutoksenhaku	Päätökseen, joka koskee vain asian valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa kuntalain 136 §:n mukaan hakea muutosta.